

ارزیابی و تحلیل ساختار فضایی شهرهای مرزی
(باتاکید بر جوانرود)

طاهره شهبازی، دکتر عبدالرضا فرجی راد

انتشارات چشمه ی هنر و دانش

سرشناسه	شهبازی، طاهره، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	ارزیابی و تحلیل ساختار فضایی شهرهای مرزی (با تأکید بر جوانرود)/طاهره شهبازی، عبدالرضا فتحی راد.
مشخصات نشر	کرمانشاه: چشمه هنر و دانش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۱۵۸ ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	ارزیابی و تحلیل شهرها: ۱۰.
شابک	۹۷۶-۹۶۴-۲۹۲۹-۴۲-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه
موضوع	جوانرود
موضوع	شهرسازی - ایران - طرح و برنامه ریزی
	موضوع : شهرسازی - طرح و برنامه ریزی
شناسه افزوده	فرجی راد، عبدالرضا، ۱۳۳۳ -
رده بندی کنگره	DSR ۲۰۸۱ ش ۹۱ ۱۳۹۲
رده بندی دیویی	۹۵/۴۴۳۴
	شماره ثبت: ۱۳۱۴۷۹۹

انتشارات چشمه ی هنرودانش (جعفر گازرونی)

عنوان: ارزیابی و تحلیل ساختار فضایی شهرهای مرزی (با تأکید بر جوانرود)

مؤلف: طاهره شهبازی، دکتر عبدالرضا فرجی راد

حروف نگار: واحد رایانه ای چشمه ی هنرودانش

صفحه: ۱۵۸

طرح جلد: واحد رایانه ای انتشارات چشمه ی هنرودانش

چاپ و صحافی: غرب اسکنر

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

بهاء: ۴۲۰۰ تومان

نشانی: کرمانشاه - فرهنگیان فاز یک - خیابان شهید فرهمند - کوی سرو ۷ - پلاک ۱۷ -

کد پستی ۳۷۱۹۳ - ۶۷۱۴۷ - تلفکس: ۰۸۳۱۸۲۳۹۸۵۴ - همراه: ۰۹۱۸۳۵۶۴۳۶۲

«تو را ای کهن بوم و بر دوست دارم»

پیشگفتار: ۱۰

بخش اول: کلیات مربوط به ساختار فضایی

مقدمه: ۱۱

تعاریف و مفاهیم

۱-۱- ساخت ۱۲

۱-۲- ساختار شهر ۱۲

۱-۳- فضا ۱۳

۱-۴- ساختار فضایی ۱۳

۱-۵- مرز ۱۳

۱-۶- شهر مرزی ۱۵

۲- دیدگاه‌های رایج در ارتباط با ساختار فضایی

۲-۱- دیدگاه سیستمی ۱۵

۲-۲- دیدگاه ساختارگرایی ۱۶

۲-۳- دیدگاه فرهنگ گرایان ۱۷

۲-۴- دیدگاه جامعه شناسان ۱۸

۳- نظریه‌های مختلف برنامه ریزی رایج در ارتباط با ساختار فضایی

۳-۱- گروه ده ۱۹

۳-۲- دونالد فولی ۱۹

۳-۳- برتون ۲۱

۳-۴- کریستوفر الکساندر و بی وی دوشی ۲۲

۳-۵- دموند بیکن ۲۳

۳-۶- سیلوی رمبر ۲۳

۳-۷- فومیهیکوماکی ۲۴

۳-۸- دیوید کرین ۲۴

- ۳-۹- کوین لینچ..... ۲۵
- ۳-۱۰- ابنز هاورد..... ۲۶
- ۳-۱۱- لوکوربوزیه..... ۲۷
- ۳-۱۲- ارنست برگس..... ۲۷
- ۳-۱۳- همرهویت و چانسی هریس و ادوارد اولمن..... ۲۸
- ۳-۱۴- رابرت پارک..... ۲۹
- ۳-۱۵- آلدروس..... ۲۹
- ۴- الگوهای فیزیکی ارائه شده جهت ساختار فضایی..... ۳۱
- ۵- بررسی ساختار فضایی در جهان و ایران..... ۳۱
- ۵-۱- تجزیه و تحلیل تاریخی ساختار فضایی دیگر کشورها..... ۳۱
- ۵-۱-۱- آلمان..... ۳۱
- ۵-۱-۲- هلند..... ۳۴
- ۵-۱-۲-۱- آمستردام..... ۳۴
- ۵-۱-۳- دانمارک..... ۳۵
- ۵-۱-۳-۱- کپنهاگ..... ۳۶
- ۵-۱-۴- نروژ..... ۳۷
- ۵-۱-۵- فنلاند..... ۳۷
- ۵-۱-۶- سوئد..... ۳۸
- ۵-۱-۶-۱- کوتنبرگ..... ۳۸
- ۵-۱-۷- ژاپن..... ۳۸
- ۵-۱-۸- برزیل..... ۳۹
- ۵-۱-۸-۱- کورتی با..... ۳۹
- ۵-۱-۱۰- قاهره..... ۴۴
- ۵-۱-۱۱- هندوستان..... ۴۴
- ۵-۲- بررسی ساختار فضایی در ایران..... ۴۶
- ۵-۲-۱- تهران..... ۴۶

- ۴۸.....۵-۲-۲-مشهد
- ۴۸.....۵-۲-۳-اصفهان
- ۴۹.....۵-۲-۴-کرمان
- ۴۹.....۵-۲-۵-تبریز
- ۵۰.....۵-۲-۶-شیراز
- ۶- بررسی ساختار فضایی برخی از استان‌های مرزی ایران و جهان
- ۵۱.....۶-۱- بررسی ساختار فضایی استان‌های مرزی ایران
- ۵۱.....۶-۱-۱- آذربایجان غربی
- ۵۴.....۶-۱-۲- سیستان و بلوچستان
- ۵۸.....۶-۱-۳- کرمانشاه
- ۶۰.....۶-۱-۴- بوشهر
- ۶۲.....۶-۱-۵- ایلام
- ۶۳.....۶-۲- بررسی ساختار فضایی برخی شهرهای مرزی جهان
- ۶۳.....۶-۲-۱- تابا(مصر)
- ۶۴.....۶-۲-۲- مليله(اسپانیا)
- ۶۵.....۶-۲-۳- دری(ایرلند شمالی)
- ۶۶.....۶-۲-۴- جایگون(هندوستان)
- ۶۷.....۶-۲-۵- بوفالو(امریکا)

بخش دوم: مطالعه محدوده مطالعاتی

- ۲- مشخصات محدوده مطالعاتی از نظر وضعیت طبیعی، اجتماعی، اقتصادی
- ۶۸.....دی و کالبدی
- ۶۹.....۲-۱- موقعیت و وسعت جغرافیایی استان کرمانشاه
- ۶۹.....۲-۲- موقعیت و وسعت جغرافیایی شهرستان جوانرود
- ۶۹.....۲-۳- موقعیت و وسعت جغرافیایی شهر جوانرود
- ۷۲.....۲-۴- بررسی واریابی ویژگی‌های طبیعی و محیطی شهرستان جوانرود
- ۷۲.....۲-۴-۱- توپوگرافی شهرستان جوانرود

- ۷۳-۲-۴-۲- شیب مؤثر در شهرستان جانرود.....
- ۷۳-۳-۴-۲- عوامل محدود کننده طبیعی توسعه شهر.....
- ۷۴-۴-۴-۲- زمین شناسی و زلزله در سطح شهر.....
- ۷۴-۵-۴-۲- منابع آب ونحوه تأمین آب شهر براساس اطلاعات موجود
- ۷۶-۱-۵-۴-۲- آب آشامیدنی.....
- ۷۷-۲-۵-۴-۲- تأمین آب آشامیدنی در دراز مدت.....
- ۷۸-۶-۴-۲- مسائل هواشناسی شهرستان جانرود.....
- ۷۸-۱-۶-۴-۲- اقلیم.....
- ۷۸-۲-۶-۴-۲- بارش.....
- ۷۹-۳-۶-۳-۲- دما.....
- ۷۹-۴-۶-۳-۲- رطوبت.....
- ۸۰-۵-۶-۴-۲- جهت وسرعت باد.....
- ۸۰-۶-۶-۴-۲- تعداد روزهای یخبندان.....
- ۸۱-۷-۶-۴-۲- سیستم حرکت آبهای سطحی (باران) وموقعیت مسیل ها در شهر.....
- ۸۲-۸-۶-۴-۱- پوشش گیاهی.....
- ۸۳-۵-۲- بررسی وارزیابی ویژگی های جمعیتی واجتماعی شهرستان جانرود.....
- ۸۳-۱-۵-۲- جمعیت وخانوار شهرستان جانرود.....
- ۸۵-۲-۵-۲- ساختارسنی وجنسی شهرستان جانرود.....
- ۸۷-۳-۵-۲- رشد جمعیت در شهرستان جانرود.....
- ۹۰-۴-۵-۲- زمان دو برابر شدن جمعیت در شهرستان جانرود.....
- ۹۲-۵-۵-۳- نرخ باسوادی در شهرستان جانرود.....
- ۹۳-۶-۵-۲- مهاجرت در شهرستان جانرود.....
- ۹۸-۶-۲- بررسی وارزیابی ویژگی های ساختار نیروی انسانی و وضعیت اقتصادی شهرستان جانرود.....
- ۱۰۰-۱-۶-۲- نرخ مشارکت اقتصادی و اشتغال در شهرستان جانرود.....
- ۱۰۲-۲-۶-۳- توزیع شاغلین برحسب گروه های عمده شغلی.....
- ۱۰۲-۷-۲- بررسی وارزیابی ویژگی های کالبدی در شهرستان جانرود.....
- ۱۰۲-۱-۷-۲- روند گسترش شهر در دورهای تاریخی.....

- ۲-۷-۱-۱- دوره اول: تا سال ۱۳۴۳..... ۱۰۲
- ۲-۷-۱-۲- دوره دوم: از سال ۱۳۴۳ تا پیروزی انقلاب (۱۳۵۷)..... ۱۰۳
- ۲-۷-۱-۳- دوره سوم: از ابتدای جنگ تا پایان سال ۱۳۷۷..... ۱۰۴
- ۲-۷-۱-۴- دوره چهارم: از سال ۱۳۷۷ تا کنون..... ۱۰۴
- ۲-۷-۲- بررسی ساختار فضایی شهرستان جوانرود..... ۱۰۴
- ۲-۷-۳- بررسی عوامل تأثیرگذار بر ساختار فضایی شهرستان جوانرود..... ۱۰۶
- ۲-۷-۳-۱- عوامل محیطی و طبیعی..... ۱۰۶
- ۲-۷-۳-۲- عناصر پایدار شهری..... ۱۰۷
- ۲-۷-۴- ارزیابی طرح های ارائه شده شهرستان جوانرود..... ۱۰۸
- ۲-۷-۴-۱- طرح جامع شهرستان جوانرود..... ۱۰۸
- ۲-۷-۴-۱-۱- ساختار فضایی پیشنهادی طرح جامعه شهرستان جوانرود..... ۱۱۴
- ۲-۷-۴-۱-۲- استخوان بندی طرح پیشنهادی در شهرستان جوانرود..... ۱۱۴
- ۲-۷-۴-۳- امکان سنجی های توسعه شهر در مراحل بعدی..... ۱۱۵
- ۲-۷-۴-۲- طرح تفصیلی شهرستان جوانرود..... ۱۱۶
- ۲-۷-۵- بررسی و مطالعه ساختار فضایی مطلوب در شهرستان جوانرود..... ۱۱۷
- ۲-۷-۶- وضعیت کاربری اراضی در شهرستان جوانرود..... ۱۱۸
- ۲-۷-۷- توزیع فضایی و مرکز ثقل جمعیت در شهرستان جوانرود..... ۱۲۲
- ۲-۷-۹- بررسی ارزش مسکن در شهرستان جوانرود..... ۱۲۵
- ۲-۷-۹- وضع عمومی ساخت و ساز مسکن در شهرستان جوانرود..... ۱۲۶
- ۲-۷-۱۰- بررسی ساختار و خصوصیات شبکه ارتباطی و نظام آمد و شد در شهرستان جوانرود..... ۱۲۷

۲-۷-۱۱- بررسی بازارچه مرزی شهرستان جوانرود..... ۱۳۰

۲-۷-۱۱-۱- بررسی ارتباط بازارچه با کشور عراق..... ۱۳۱

۲-۷-۱۱- بررسی ارزیابی حجم ترافیک و نسبت جریان در شبکه

- جدول (۲-۱۰) زمان دو برابر شدن جمعیت طی سال‌های ۱۴۰۸ تا ۱۴۱۳..... ۹۲
- جدول شماره (۲-۱۱) نرخ باسوادی جمعیت ۶ ساله و بیشتر شهر جوانرود و مقایسه آن با سطوح کلان‌تر؛ ۱۳۸۵..... ۹۳
- جدول شماره (۲-۱۲) تعداد مهاجران وارد شده به شهر جوانرود بر مبنای مبدأ مهاجرت ۱۳۸۵-۱۳۷۵..... ۹۶
- جدول شماره (۲-۱۳) تعداد مهاجران وارد شده به شهر جوانرود به تفکیک جنس و علت مهاجرت ۱۳۸۵-۱۳۷۵..... ۹۷
- جدول شماره (۳-۱۴) مهاجران وارد شده طی ۱۰ سال گذشته بر حسب جنس و سن در شهر جوانرود..... ۹۷
- جدول شماره (۲-۱۵) جمعیت فعال، شاغل و نرخ اشتغال شهر جوانرود به تفکیک جنس ۱۳۸۵..... ۹۹
- جدول (۲-۱۶) جمعیت فعال و غیر فعال اقتصادی شهر جوانرود..... ۱۰۱
- جدول شماره (۲-۱۷) تراکم‌های جمعیتی شهر جوانرود به تفکیک نواحی شهری..... ۱۲۳
- جدول شماره (۲-۱۸) حداقل، حداکثر و میانگین ارزشم عاملاتی یک متر مربع زمین در مناطق مختلف شهر جوانرود..... ۱۲۵
- جدول (۲-۱۹) شمار رتبه و سهم کشور عراق در مبادلات تجاری با ایران..... ۱۳۰
- پیوست‌ها..... ۱۳۶
- منابع و مأخذ..... ۱۵۳

پیشگفتار:

در بسیاری از کشورهای جهان از دهه ۱۹۶۰ به بعد اعتقاد بر آن شد که تهیه‌ی طرح‌های شالوده‌ای یا ساختاری در دستور کار قرار گیرد. بر این اساس لازمه‌ی برنامه‌ریزی مؤثر و کارآ، شناخت «ساختار اصلی» شهر بود. این دیدگاه بویژه در حیطه‌ی طراحی شهری دامنه‌ی وسیع‌تری یافت و در آن ساختار فضایی شهر به مفهوم ترکیبی دربرگیرنده مهمترین و اصلی‌ترین اجزا و عناصر شهر و رابطه ماندگار بین آنها به کار گرفته شد. شناخت ساختار شهر از این رو اهمیت دارد که به دلیل وسعت و بزرگی شهرهای امروزی، برنامه‌ریزان و طراحان قادر به ارائه طرح برای کل شهر نیستند و اگر توجه خویش را به مهمترین اجزا و عناصر تشکیل دهنده شهر و رابطه‌ی بین آنها معطوف سازند، اثر اقدامات شهرسازی افزایش خواهد یافت. برای شناخت ساختار فضایی شهر نیاز به روش شناسی صحیح و منطقی است که با تدوین معیارهایی می‌توان اجزا و عناصر آن را شناخت و ویژگی و محدوده کالبدی آن را در هر شهری مشخص نمود.